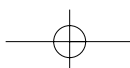
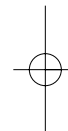
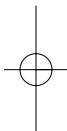

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ	Αμφιλόχιος Παπαθωμάς , Αναπληρωτής Καθηγητής του Παν/μίου Αθηνών Μαρία Γαλάνη-Δράκου , Φιλολόγος Βασιλική Καμπουρέλλη , Φιλολόγος Ευαγγελία Λουτριανάκη , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β'θμιας Εκπαίδευσης
ΚΡΙΤΕΣ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ	Ιωάννης Πετρόπουλος , Αναπληρωτής Καθηγητής του Δημοκρίτειου Παν/μίου Θράκης Χρίστος Κυριαζόπουλος , Σχολικός Σύμβουλος Γεωργία Κατσαγάνη-Γιαννακοπούλου , Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός Β'θμιας Εκπαίδευσης
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ	Δημήτριος Καλανδράνης , Σκιτσογράφος Σπυρίδων Καράμπαλης , Φιλολόγος
ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ	Σωτήριος Γκλαβάς , Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
ΕΞΩΦΥΛΛΟ	Ο Απόλλων (Δυτικό αέτωμα του ναού του Διός στην Ολυμπία, Αρχαιολογικό Μουσείο Ολυμπίας)
ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΛΙΒΑΝΗ

Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 / Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:
«Αναμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών και συγγραφή νέων εκπαιδευτικών πακέτων»

ΠΡΑΞΗ με τίτλο:

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ
Δημήτριος Γ. Βλάχος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

«Συγγραφή νέων βιβλίων και παραγωγή υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το Γυμνάσιο»

Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Αντώνιος Σ. Μπομπέτσης
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Αναπληρωτές Επιστημονικοί Υπεύθυνοι Έργου
Γεώργιος Κ. Παληός
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
Ιγνάτιος Ε. Χατζηευστρατίου
Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου

Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και 25% από εθνικούς πόρους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Αμφιλόχιος Παπαθωμάς – Μαρία Γαλάνη-Δράκου
Βασιλική Καμπουρέλλη – Ευαγγελία Λουτριανάκη

ΑΝΑΔΟΧΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ

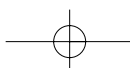

Αρχαία Ελληνική Γλώσσα

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ

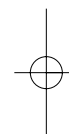

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	7
ΕΝΟΤΗΤΑ 1	8
Πατρική δικαιοσύνη (Αίλιανός, <i>Ποικίλη Ίστορία</i> 1.34 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
Β. Επανάληψη ύλης ετυμολογίας Α' Γυμνασίου	
Γ. Επανάληψη ύλης γραμματικής – σύνταξης Α' Γυμνασίου	
ΕΝΟΤΗΤΑ 2	14
Το τέχνασμα του Θεμιστοκλή (Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι</i> , <i>Θεμιστοκλής</i> 12.2-6 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>λέγω</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Εισαγωγή στη σύνθεση	
Γ. Γραμματική: Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης	
ΕΝΟΤΗΤΑ 3	22
Το χρέος του ιστορικού (Πολύβιος, <i>Ίστορίες</i> 1.14.4-7)	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>κοσμέω, κοσμῶ</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή – ουσιαστικό	
Γ1. Γραμματική: Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης	
Γ2. Σύνταξη: Σύνδεση προτάσεων ή όρων πρότασης – Παρατακτική και υποτακτική σύνδεση	
ΕΝΟΤΗΤΑ 4	30
Οι Σεληνίτες (Λουκιανός, <i>Άληθής Ίστορία</i> 1.23-26 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>καλός, καλή, καλόν</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή - επίθετο	
Γ. Γραμματική: Φωνηεντόληκτα επίθετα γ' κλίσης – Υποτακτική ενεστώτα και αορίστου ε.φ. βαρύτονων ρημάτων	
ΕΝΟΤΗΤΑ 5	38
Η ελεημοσύνη βασίλισσα των αρετών (Ίωάννης Χρυσόστομος, <i>Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Προφήτου Δαυῖδ</i> , PG 55, 517-518 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>ἄγω</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Πρώτο συνθετικό λέξη κλιτή – ρήμα	
Γ1. Γραμματική: Υποτακτική ενεστώτα ρ. <i>εἰμί</i> και παρακειμένου ε.φ. βαρύτονων ρημάτων – Αλληλοπαθητική αντωνυμία	
Γ2. Σύνταξη: Απρόσωπη σύνταξη	
ΕΝΟΤΗΤΑ 6	46
Η ευθύνη για την παιδεία των νέων (Ξενοφών, <i>Άπολογία Σωκράτους</i> 19-21 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>πείθω</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Πρώτο συνθετικό λέξη άκλιτη (επίρρημα, πρόθεση, αχώριστο μόριο)	
Γ. Γραμματική: Επίθετα γ' κλίσης – Ερωτηματική αντωνυμία <i>τίς, τίς, τί</i> – Αόριστη αντωνυμία <i>τίς, τίς, τι</i>	
ΕΝΟΤΗΤΑ 7	54
Ένας στοργικός ηγέτης (Ξενοφών, <i>Άγησίλαος</i> 7.1-3)	
Α. Κείμενο	
Β1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>πράττω</i>	
Β2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Δεύτερο συνθετικό λέξη κλιτή – ουσιαστικό	
Γ. Γραμματική: Ευκτική ενεστώτα, μέλλοντα και αορίστου ε.φ. βαρύτονων ρημάτων – Αναφορική αντωνυμία <i>ὅς, ἧ, ὅ</i> – Αναφορική αντωνυμία <i>ὅστις, ἧτις, ὅ τι</i>	

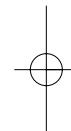
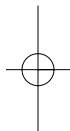

ΕΝΟΤΗΤΑ 8	62
Η γένεση της θρησκείας και της δικαιοσύνης (Κριτίας, <i>Σίσυφος</i> απ. 19, στ. 1-21)	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: ἄθλος	
B2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Δεύτερο συνθετικό λέξη κλιτή – επίθετο	
Γ1. Γραμματική: Ευκτική ενεστώτα ρ. εἰμί και παρακειμένου των βαρύτονων ρημάτων ε.φ. – Επίθετα γ' κλίσης	
Γ2. Σύνταξη: Το άμεσο και έμμεσο αντικείμενο	
ΕΝΟΤΗΤΑ 9	70
Η Καλλιπάτειρα (Πανσανίας, <i>Ἑλλάδος Περιήγησις</i> 5.6.7-8 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: φέρω	
B2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Δεύτερο συνθετικό λέξη κλιτή – ρήμα	
Γ. Σύνταξη: Επιρρηματικές μετοχές – Κατηγορηματική μετοχή	
ΕΝΟΤΗΤΑ 10	78
Ένας δύσκολος αντίπαλος (Λουκιανός, <i>Νεκρικοί Διάλογοι</i> 24.2-3)	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: βίος	
B2. Ετυμολογικά: Επαναληπτικές ασκήσεις	
Γ. Γραμματική – Σύνταξη: Επαναληπτικές ασκήσεις	
ΕΝΟΤΗΤΑ 11	86
Ο σεβασμός προς τους γονείς μέλημα του νόμου (Πλάτων, <i>Νόμοι</i> 881b-e [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: φεύγω	
B2. Ετυμολογικά: Σύνθεση – Δεύτερο συνθετικό λέξη άκλιτη	
Γ. Γραμματική: Προστακτική ενεστώτα και αορίστου ε.φ. βαρύτονων ρημάτων	
ΕΝΟΤΗΤΑ 12	94
Τα φαινόμενα απατούν (Ίωάννης Χρυσόστομος, <i>Περί Λαζάρου</i> , PG 48.1030-1031 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: τέλος	
B2. Ετυμολογικά: Νόθα σύνθετα	
Γ. Γραμματική: Προστακτική ενεστώτα ρ. εἰμί και παρακειμένου ε.φ. βαρύτονων ρημάτων – Ανώμαλα επίθετα	
ΕΝΟΤΗΤΑ 13	102
Η σωστή στάση στο θέμα της τροφής (Γάιος Μουσώνιος Ρούφος [Στοβαίος, <i>Ἀνθολόγιον</i> 3.18.37, διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: σίτος	
B2. Ετυμολογικά: Παρασύνθετα	
Γ. Γραμματική: Υποτακτική μ.φ. βαρύτονων ρημάτων	
ΕΝΟΤΗΤΑ 14	110
Απρόσκλητοι βοηθοί (Αίλιανός, <i>Περί ζώων ιδιότητος</i> 2.8 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: νέμω	
B2. Ετυμολογικά: Άλλοι τρόποι σχηματισμού λέξεων – Μεταφορική χρήση λέξεων	
Γ. Σύνταξη: Τα είδη των προσδιορισμών	
ΕΝΟΤΗΤΑ 15	118
Η Αθήνα προπύργιο της Ευρώπης (Λυσίας, <i>Ἐπιτάφιος τοῖς Κορινθίων βοηθοῖς</i> 20-22 [διασκευή])	
Α. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: φρονέω, φρονῶ	
B2. Ετυμολογικά: Επαναληπτικές ασκήσεις	

Γ1. Γραμματική: Ευκτική μ.φ. βαρύτονων ρημάτων – Ευκτική μέλλοντα ρ. <i>εἰμί</i>	
Γ2. Σύνταξη: Οι ομοιόπρωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί	
ΕΝΟΤΗΤΑ 16	126
Μεγαλόψυχη στάση (Ψευδο-Καλλισθένης, <i>Μυθιστορία Ἀλεξάνδρου</i> , Παραλλαγή γ, 22)	
A. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>αἴτιος</i>	
B2. Ετυμολογικά: Επαναληπτικές ασκήσεις	
Γ1. Γραμματική: Προστακτική μ.φ. βαρύτονων ρημάτων – Κτητικές αντωνυμίες	
Γ2. Σύνταξη: Οι ετερόπρωτοι ονομαστικοί προσδιορισμοί	
ΕΝΟΤΗΤΑ 17	136
Το πάθημα των ερωδιών (<i>Παράφρασις τῶν τοῦ Διονυσίου Ἰξεντικῶν</i> 2.9)	
A. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>ὔδωρ</i>	
B2. Ετυμολογικά: Επαναληπτικές ασκήσεις	
Γ. Σύνταξη: Επιρρηματικοί προσδιορισμοί – Εμπρόθετοι επιρρηματικοί προσδιορισμοί	
ΕΝΟΤΗΤΑ 18	142
Τα μειονεκτήματα του γραπτού λόγου σε σχέση με τον προφορικό (<i>Ἀλκιδάμας, Περί Σοφιστῶν</i> 15.27-28 [διασκευή])	
A. Κείμενο	
B1. Λεξιλογικός Πίνακας: <i>δόξα</i>	
B2. Ετυμολογικά: Επαναληπτικές ασκήσεις	
Γ. Γραμματική – Σύνταξη: Επαναληπτικές ασκήσεις	
ΕΠΙΜΕΤΡΟ	149
I. Παράλληλα κείμενα	150
II. Το λεξιλόγιο των κειμένων	166
III. Τα ανόμαλα ρήματα των κειμένων	176
IV. Συγκεντρωτικοί πίνακες φαινομένων	178

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

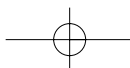
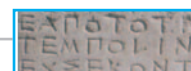
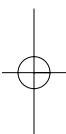
Το βιβλίο της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας της Β' Τάξης του Γυμνασίου αποτελεί συνέχεια του βιβλίου της Α' τάξης και ακολουθεί την ίδια δομή με εκείνο. Στόχος και αυτού του βιβλίου είναι να προσεγγίσει ο μαθητής την αρχαία ελληνική γλώσσα με βάση την αττική διάλεκτο μέσα από κείμενα ποικίλου περιεχομένου, όχι μόνο της κλασικής εποχής, αλλά και μεταγενέστερα, της όψιμης αρχαιότητας.

Η κλιμακούμενη δυσκολία των κειμένων, κατά κανόνα αυτούσιων, αλλά και η παρουσίαση των γλωσσικών και μορφολογικών στοιχείων, καθώς και η ποικιλία των ερωτήσεων και ασκήσεων, πιστεύουμε ότι διευκολύνει τη σταδιακή εξοικείωση των μαθητών με την αρχαία ελληνική γλώσσα. Με τη σύνδεση της αρχαίας και της νέας ελληνικής, στο επίπεδο της ετυμολογίας, της γραμματικής και του συντακτικού, ο μαθητής θα αντιληφθεί τη διαχρονική εξέλιξη και συνέχεια της ελληνικής γλώσσας.

Και στην τάξη αυτή, στο πλαίσιο της διαθεματικής προσέγγισης της γνώσης, η διδασκαλία του μαθήματος συνδέεται με τα άλλα μαθήματα, τόσο στο βασικό κείμενο κάθε Ενότητας όσο και στα παράλληλα κείμενα που περιέχονται στο Επίμετρο του βιβλίου.

Η παράθεση, τέλος, στο Επίμετρο εποπτικών πινάκων των γραμματικών, συντακτικών και ετυμολογικών φαινομένων, που περιέχουν όχι μόνο την ύλη της τάξης αυτής αλλά και της προηγούμενης, αποτελεί μέσο, για να διευκολυνθεί ο μαθητής περαιτέρω στην προσέγγιση της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Η συγγραφική ομάδα

Η θεά Θέμις από τον Ραμνούντα (3ος αι. π.Χ.,
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας)

Πατρική δικαιοσύνη

Α. Κείμενο

Ο Κλαύδιος Αιλίανός (περ. 170-235 μ.Χ.), για τον οποίο έγινε λόγος στην προηγούμενη τάξη, περιλαμβάνει στο έργο του *Ποικίλη Ιστορία* μια διδακτική ιστορία για έναν ατίθασο γιο και τη δραστική αντιμετώπισή του από τον πατέρα του.

Ἄνηρ γένει Μάρδος παῖδας εἶχεν ἑπτὰ. Τούτων ὁ νεώτατος κακὰ πολλὰ τοὺς ἄλλους εἰργάζετο. Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐπειρᾶτο αὐτὸν ὁ πατήρ ῥυθμίζειν λόγῳ· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἐπέιθετο, πρὸς τοὺς δικαστὰς ἤγαγε καὶ ὅσα αὐτῷ ἐτετόλμητο ἀκριβῶς κατηγορήσῃ, καὶ ἦται παρὰ τῶν δικαστῶν ἀποκτεῖναι τὸν νεανίσκον. Οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν καὶ ἀμφοτέρους ἐπὶ τὸν βασιλέα Ἄρταξέροξην ἤγαγον. Τὰ αὐτὰ δὲ λέγοντος τοῦ Μάρδου, βασιλεὺς ἔφη: «Εἶτα τολμήσεις τὸν υἱὸν ἀποθνήσκοντα ὑπομεῖναι;». Ὁ δὲ ἔφη «πάντων μάλιστα· ἐπεὶ καὶ ὅταν τῶν φρομένων θριδακινῶν τὰς ἐκφύσεις τὰς πικρὰς ἀφαιρῶ, οὐδὲν ἢ μήτηρ αὐτῶν λυπεῖται, ἀλλὰ θάλλει μᾶλλον καὶ γλυκίων γίνεται». Ταῦτα ἀκούσας Ἄρταξέροξης ἐπήνεσε μὲν τὸν ἄνδρα καὶ τῶν βασιλικῶν δικαστῶν ἐποίησεν ἓνα, εἰπὼν ὅτι ὁ περὶ τῶν ἰδίων παιδῶν οὕτω δικαίως ἀποφαινόμενος πάντως καὶ ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἀκριβῆς ἔσται δικαστῆς καὶ ἀδέκαστος, ἀφῆκε δὲ καὶ τὸν νεανίαν τῆς τιμωρίας, ἀπειλῶν αὐτῷ θανάτου, ἐὰν ἀδικῶν φωραθῇ ἕτερα.

Αἰλιανός, *Ποικίλη Ιστορία* 1.34 (διασκευή)

Γλωσσικά σχόλια

γένει (δοτ. εν. ουσ. τὸ γένος) Μάρδος ἐργάζομαι τὰ μὲν πρῶτα ἐπειρᾶτο (γ' εν. οριστ. παρατ. ρ. πειράομαι, πειρᾶμαι) ῥυθμίζω ἤγαγε (γ' εν. οριστ. αορ. β' ρ. ἄγω)	Μάρδος στην καταγωγή (ασιατική εθνότητα) προκαλώ, κάνω (πβ. ν.ε.: εργατικός, εργασιομανής) αρχικά προσπαθούσε (πβ. ν.ε.: πείραμα, απόπειρα, πειρατικός) (εδώ) συνετίζω, χαλιναγωγώ, ρυθμίζω, τακτοποιώ (πβ. ν.ε.: ρυθμός, αρρυθμία) έφερε, οδήγησε (πβ. ν.ε.: αγωγός, αγωγή, αγωγιμότη- τα, ανάγωγος)
ὅσα αὐτῷ ἐτετόλμητο (γ' εν. οριστ. υπερσ. ρ. τολμάομαι, τολμῶμαι) ἦται (γ' εν. οριστ. παρατ. ρ. αἰτέω, αἰτῶ) ἀποκτεῖναι (απαρ. αορ. ρ. ἀποκτείνω) ἀμφότεροι, ἀμφότεραι, ἀμφότερα (αόρ. επιμερ. αντων.) τὰ δὲ αὐτὰ λέγοντος τοῦ Μάρδου ἔφη (γ' εν. οριστ. παρατ. ρ. φημί) εἶτα τολμήσεις ὑπομῖναι (απαρ. αορ. ρ. ὑπομένω); πάντων μάλιστα ἐπεὶ (αιτιολ. σύνδ.) ἢ θριδακίνη και ἢ θρίδαξ, τῆς θρίδακος ἢ ἔκφυσις οὐδέν (αόρ. επιμερ. αντων. οὐδεὶς, οὐδεμία, οὐδέν) λυπεῖται θάλλει μᾶλλον	ὅσα είχε αποτολήσει αυτός (πβ. ν.ε.: τολμηρός, ατολμία) ζητούσε (πβ. ν.ε.: αίτηση, αίτημα) να τον εκτελέσουν (πβ. ν.ε.: πατροκτόνος, λιμοκτονώ) και οι δύο (πβ. ν.ε.: επαμφοτερίζω) κι ενώ ο Μάρδος ἔλεγε τα ίδια (πβ. ν.ε.: ταυτότητα, ταυ- τολογία) εἶπε αλήθεια, θα ἔχεις το θάρρος να αντέξεις; (πβ. ν.ε.: υ- πομονή, υπομονετικός, ανυπόμονος) βεβαιότατα! γιατί το μαρούλι η παραφυάδα (πβ. ν.ε.: απόφυση, υπόφυση) καθόλου δε λυπάται
ὁ/ἡ γλυκίων, τὸ γλύκιον (συγκρ. βαθ. επιθ. γλυκίς, γλυκεῖα, γλυκί) ἐπῆνεσε (γ' εν. οριστ. αορ. ρ. ἐπαινέω, ἐπαινῶ) τὸν ἄνδρα και τῶν βασιλικῶν δικαστῶν ἐποίησεν (οριστ. αορ. ρ. ποιέω, ποιῶ) ἔνα ὁ περὶ τῶν ἰδίων παιδων οὔτω δικαίως ἀποφαινόμενος πάντως και ἐν τοῖς ἄλλοιτοῖσι ἀφῆκε (οριστ. αορ. ρ. ἀφίημι) τῆς τιμωρίας ἐὰν ἀδικῶν φωραθῆ (γ' εν. υποτ. παθ. αορ. ρ. φωράομαι, φωρᾶμαι) ἕτερα	ανθίζει περισσότερο, πετάει περισσότερο φύλλα (πβ. ν.ε.: θαλερός) γλυκύτερος επαίνεσε τον ἄνδρα και τον ἔκανε βασιλικό δικαστή αυτός που διατυπώνει τόσο δίκαιες κρίσεις για τα παιδιά του οπωσδήποτε και στις ξένες υποθέσεις απάλλαξε από την τιμωρία (πβ. ν.ε.: άφεση, αφέτης, αφετηρία) εάν αποδειχθεί ότι διαπράττει άλλες αδικίες

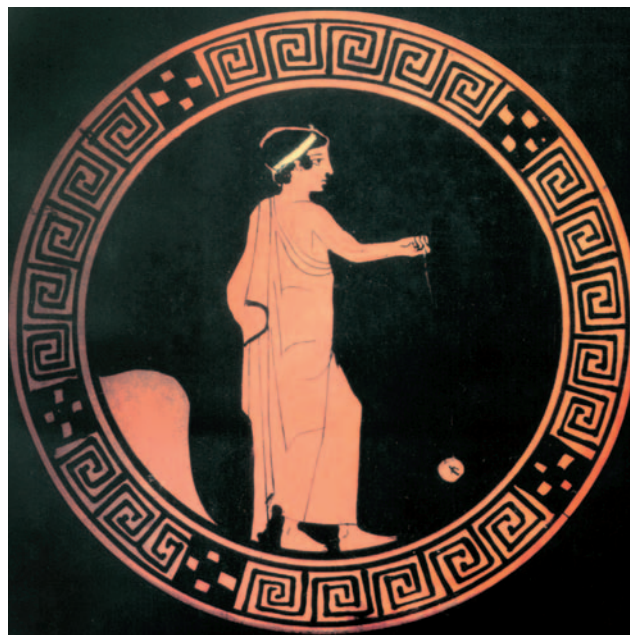

Ερμηνευτικά σχόλια

Ἀρταξέρξης: Ο ακριβής προσδιορισμός του προσώπου είναι αδύνατος λόγω της ασάφειας της διήγησης. Το όνομα αυτό έφεραν τέσσερις βασιλείς της Περσίας: ο Αρταξέρξης Α' ο Μακρόχειρ (464-424 π.Χ.), ο Αρταξέρξης Β' ο Μνήμων, που βασίλευσε από το 404 έως το 358 π.Χ., ο Αρταξέρξης Γ' ο Ωχος, που βασίλευσε από το 358 έως το 338 π.Χ., και ο Αρταξέρξης Δ' (πρόκειται για τον σατραπή Βήσσο που σκότωσε τον Δαρείο Γ', τον διαδέχθηκε ως Αρταξέρξης Δ' βασιλεύοντας για μικρό χρονικό διάστημα και τιμωρήθηκε από τον Μ. Αλέξανδρο).

Ερωτήσεις

1. Σε ποιες διαδοχικές ενέργειες προχώρησε ο πατέρας προκειμένου να λογικέψει τον ατίθασο γιο του;
2. Ποια ήταν η αντίδραση του βασιλιά όταν άκουσε ότι ο πατέρας ζητούσε τη θανάτωση του γιου του; Τι του απάντησε ο πατέρας;
3. Πώς ανταμείφθηκε ο πατέρας για την αμεροληψία του απέναντι στο παιδί του;
4. Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο στόχος του πατέρα όταν προτείνει να καταδικαστεί σε θάνατο το παιδί του; Πώς κρίνετε την αυστηρότητά του και ποια συμπεράσματα μπορείτε να βγάλετε για την περσική αντίληψη περί σωφρονισμού και πειθαρχίας;

Νεαρό αγόρι με παιγνίδι στο χέρι (ερυθρόμορφη κύλικα, μέσα 5ου αι. π.Χ., Antikenmuseum, Βερολίνο)

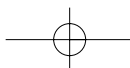

B. Επανάληψη ύλης ετυμολογίας Α' Γυμνασίου**1. Να σχηματίζετε:**

- α) παράγωγα επίθετα της α.ε. από τα ρήματα: λάμπω, φαίνω, ὠφελέω - ὠφελῶ και σιωπάω - σιωπῶ.
β) ρηματικά επίθετα από τα ρήματα: λέγω, ἄπτω, ἐπαινέω - ἐπαινῶ, μένω και ποιέω - ποιῶ.

2. Να σχηματίζετε παράγωγα επίθετα της α.ε. από τα παρακάτω ουσιαστικά και να δηλώσετε τι σημαίνουν (πλημονή κτλ.): ἀνάγκη, πορφύρα, ὥρα, πένθος, ἀνὴρ, μήτηρ, βασιλεύς και τόλμη.**3. Να σχηματίζετε παράγωγα ρήματα της α.ε. από τα ονόματα:** βασιλεύς, παῖς, σκιά, νίκη, ὄξύς, τόλμη, πικρός, ῥυθμός, ἀκριβής και λύπη.**4. Να κατατάξετε τα επιρρήματα σε κατηγορίες (τοπικά, τροπικά, ποσοτικά, χρονικά), με βάση τις παραγωγικές καταλήξεις τους:** ἄνωθεν, ἑλληνιστί, κακῶς, ἀριστίνδην, Μεγαράδε, ἀναφανδόν και ἀκριβῶς.**5. Να γράψετε τι δηλώνουν τα ουσιαστικά (κατάσταση, ενέργεια, πρόσωπο που ενεργεί, αποτέλεσμα ενέργειας, εθνικότητα, τόπο, υποκορισμό κτλ.):** δενδρὺλλον, νεανίσκος, διδασκαλεῖον, Κορίνθιος, ἄλιεύς, βασιλεία, μάντευμα, τελετή, θυσία, ἱερωσύνη.**6. Να γράψετε στη στήλη Β' τα ρήματα της α.ε. από τα οποία παράγονται οι λέξεις της στήλης Α' και στη στήλη Γ' τι δηλώνουν οι λέξεις αυτές:**

A'	B'	Γ'
πομπός		
θάνατος		
ἄγωγός		
μονή		
δικαίωμα		
δίωξις		
σχέσις		

7. Να γράψετε από δύο παράγωγες λέξεις της α.ε. για καθένα από τα ρήματα που σας δίνονται και να τις κατηγοριοποιήσετε ανάλογα με τη σημασία τους (πρόσωπο που ενεργεί, κατάσταση, τόπος, μέσο κτλ.): κρίνω, δικάζω, λύω, γράφω, φύω, λέγω.

Γ. Επανάληψη ύλης γραμματικής – σύνταξης Α' Γυμνασίου

- 1. Να τονίσετε τις λέξεις και να δικαιολογήσετε τον τόνο που επιλέξατε:** νησος, ανθρωπος, σπευδε, τελος, δυναμης, παιδες, πλουτος, μηκος, οινος, ταυρος, γενναιος, θεος, μεγας.
- 2. Να μεταφέρετε τα ρήματα στον τύπο της οριστικής που ζητείται στην παρένθεση:**
 - είργαζετο _____ (ενεστ., β' πρόσ. ενικού)
 - ἐπίθετο _____ (ενεστ., γ' πρόσ. πληθ.)
 - ῥυθμίζειν _____ (παρατ., β' πρόσ. πληθ.)
 - θάλλει _____ (παρατ., α' πρόσ. πληθ.)
 - ἔσται _____ (παρατ., α' πρόσ. ενικού)
- 3. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:**

τῶ λόγῳ _____	ὁ δικαστής _____
τῶν δικαστῶν _____	τὸν νεανίαν _____
τὸν νεανίσκον _____	τοῦ θανάτου _____
τὸν βασιλέα _____	ὁ βασιλεύς _____
τὰς ἐκφύσεις _____	τῶν θριδακινῶν _____
- 4. Να κλίνετε και στους δύο αριθμούς τις φράσεις:** τὰς πικρὰς ἐκφύσεις, ὁ ἀδέκαστος δικαστής.
- 5. Να βρείτε τα υποκείμενα και τα αντικείμενα των ρημάτων των παρακάτω φράσεων της Ενότητας:**
 - α. Ἄνῆρ γένει Μάρδος παῖδας εἶχεν ἑπτὰ.
 - β. Οἱ δὲ ἐξεπλάγησαν και ἀμφοτέρους ἐπὶ τὸν βασιλέα Ἄρταξέροξην ἦγαγον.
 - γ. Τῶν φυομένων θριδακινῶν τὰς ἐκφύσεις τὰς πικρὰς ἀφαιρῶ.
 - δ. Ταῦτα ἀκούσας Ἄρταξέροξης ἐπήνεσε τὸν ἄνδρα.
- 6. Να εντοπίσετε τα αντικείμενα και τα κατηγορούμενα στις παρακάτω φράσεις του κειμένου της Ενότητας:**
 - α. Ὁ περὶ τῶν ἰδίων παίδων οὕτω δικαίως ἀποφαινόμενος πάντως και ἐν τοῖς ἀλλοτρίοις ἀκριβῆς ἔσται δικαστής και ἀδέκαστος.
 - β. Ταῦτα ἀκούσας Ἄρταξέροξης ἐποίησεν τὸν ἄνδρα τῶν βασιλικῶν δικαστῶν ἓνα.
- 7. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ενεστώτα και του μέλλοντα οριστικής των ρημάτων που δίνονται στην παρένθεση:**
 - α. Οἱ διδάσκαλοι τοὺς νέους _____ / _____ (παιδεύω).
 - β. Οἱ Ἀθηναῖοι _____ / _____ (παρατάσσομαι) ἐπὶ τῷ λιμένι ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν (= σαν να ἐπρόκειτο για ναυμαχία).
 - γ. Οἱ πολέμοι _____ / _____ (λύω) τὰς σπονδάς.
 - δ. Οἱ χρησμολόγοι τὴν τῶν θεῶν βουλήν _____ / _____ (προλέγω).
 - ε. Ὑμεῖς τοὺς θεοὺς _____ / _____ (θεραπεύω).
 - στ. Ἡμεῖς τὰς τῶν οἰωνῶν πτήσεις _____ / _____ (ἐρμηνεύω).
 - ζ. Ὑμεῖς _____ / _____ (πορεύομαι) ὅπου τὸ στόρατευμα μέλλει σίτον ἔξειν.

8. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του αορίστου και του παρακειμένου οριστικής των ρημάτων που δίνονται στην παρένθεση:

- α. Οἱ Ἕλληνες τοῖς οἰωνοσκόποις _____ / _____ (πιστεύω).
 β. Ἡμεῖς _____ / _____ (θύω) ἱερεῖα ἐπὶ τῶν βομῶν.
 γ. Οἱ ἵππεῖς τοὺς πολεμίους _____ / _____ (διώκω).
 δ. Οἱ σύμμαχοι τοὺς τοξότας ἔξω τοῦ εὐωνύμου κέρατος (= ἔξω ἀπὸ το αριστερό τμήμα του στρατού) _____ / _____ (τάττω).
 ε. Οἱ στρατηγοὶ τὰ δέοντα _____ / _____ (κελεύω).
 στ. Λακεδαιμόνιοι ἀθροίσαντες τοὺς συμμάχους _____ / _____ (βουλευόμαι) περὶ τῶν αἰχμαλώτων.
 ζ. Ἡμεῖς _____ / _____ (παύομαι) τοῦ περιτειχισμοῦ (= τὴν προσπάθεια νὰ χτίσουμε τείχος) καὶ ἠσυχάζομεν.

9. Να συμπληρώσετε τις φράσεις με τους τύπους των λέξεων που ζητούνται στην παρένθεση και να τις μεταφράσετε:

- α. Τῆς παιδείας αἱ μὲν ρίζαι πικραὶ _____ (εἰμί, οριστ. ενεστ.) οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς.
 β. Ὁ εὐπειθῆς (= υπάκουος) _____ (νόμος, δοτ. πληθ.) χρηστός πολίτης _____ (εἰμί, οριστ. ενεστ.).
 γ. Ὁ ἀγαθός _____ (ἀγαθός, δοτ. εν.) μόνῳ φίλος ἐστί.
 δ. Λύσανδρος κακονούστατος ἦν _____ (πόλις, δοτ. εν.).

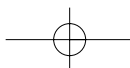
10. Να συμπληρώσετε τα κενά με τον τύπο των λέξεων που ζητείται στην παρένθεση:

- α. Γύμναζε σεαυτὸν (= τον εαυτό σου) _____ (πόνος ἐκούσιος, δοτ. πληθ.), ὅπως ἂν δύνῃ (= για να μπορεῖς) καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν.
 β. Θεωροῦμεν (= βλέπουμε) _____ (ὁ λέων, αιτ. πληθ.) πραότερον διακειμένους πρὸς τοὺς θεραπεύοντας (= να εἶναι πιο ἡμερα με αὐτοὺς που τα φροντίζουν) ἢ τῶν ἀνθρώπων ἐνίους πρὸς τοὺς εὖ ποιοῦντας (= απ' ὅτι μερικοὶ ἄνθρωποι με τους ευεργέτες τους).
 γ. _____ (τὸ ἀγαθόν, ονομ. πληθ.) _____ (κόπος, δοτ. πληθ.) κτῶνται.
 δ. _____ (ἡ γλῶσσα, γεν. εν.) κράτει (= να συγκρατεῖς), καὶ μάλιστα ἐν _____ (συμπόσιον, δοτ. εν.).
 ε. _____ (φύσις πονηρά, αιτ. εν.) μεταβαλεῖν οὐ ῥάδιον.
 στ. Δόξα καὶ πλοῦτος ἄνευ _____ (σύνεσις, γεν. εν.) οὐκ ἀσφαλῆ κτήματα.
 ζ. Τὴν _____ (ἡ φιλαργυρία, αιτ. εν.) εἶπεν _____ (μητρόπολις, αιτ. εν.) πάντων _____ (τὸ κακόν, γεν. πληθ.).

Θεοῦ θέλοντος καὶ ἐπὶ ῥίπῳς πλέοις.

Εὐριπίδης, Θυέστης απ. 397

Ἄν εἶναι θέλημα θεοῦ, μπορεῖς καὶ σε μια ψάθα ἐπάνω νὰ ταξιδέψεις.

Αναπαράσταση αθηναϊκού πολεμικού πλοίου. Το ναυτικό ήταν το ισχυρότερο όπλο των Αθηναίων, όπως αποδείχθηκε και στη ναυμαχία της Σαλαμίνας.

Το τέχνασμα του Θεμιστοκλή

Α. Κείμενο

Ο Πλούταρχος (περ. 50-120 μ.Χ.) γεννήθηκε στη Χαιρώνεια της Βοιωτίας. Στο έργο του *Βίοι Παράλληλοι* παρουσιάζει συγκριτικά τις βιογραφίες Ελλήνων και Ρωμαίων πολιτικών –κυρίως– ανδρών. Μεταξύ αυτών είναι και ο Θεμιστοκλής, που παρουσιάζεται παράλληλα με τον Φούριο Κάμιλλο. Στο απόσπασμα που θα μελετήσετε περιγράφεται το γνωστό τέχνασμα του Θεμιστοκλή, πριν από τη ναυμαχία στη Σαλαμίνα, που στόχο είχε να αναγκαστούν οι Έλληνες να ναυμαχήσουν εκεί και να μην υποχωρήσουν στον Ισθμό της Κορίνθου.

Ἄλλ' ἐπεὶ τῶν πολεμίων ὁ στόλος τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικὸν προσφερόμενος τοὺς πέριξ ἀπέκρυπεν αἰγιαλοὺς, πάλιν ἐπάπταινον οἱ Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν Ἴσθμόν. Ἐνθα δὴ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐβουλευέτο καὶ συνετίθει τὴν περὶ τὸν Σίκινον πραγματείαν. Ἦν δὲ τῷ μὲν γένει Πέρσης ὁ Σίκινος, αἰχμάλωτος, εὐνους δὲ τῷ Θεμιστοκλεῖ καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ παιδαγωγός. Τοῦτον ἐκπέμπει πρὸς τὸν Ξέρξην κρύφα, κελεύσας λέγειν ὅτι Θεμιστοκλῆς ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς αἰρούμενος τὰ βασιλέως ἐξαγγέλλει πρῶτος αὐτῷ τοὺς Ἕλληνας ἀποδιδράσκοντας, καὶ διακελεύεται ἐν ᾧ ταράττονται τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες ἐπιθέσθαι καὶ διαφθεῖραι τὴν ναυτικὴν δύναμιν. Ταῦτα δ' ὁ Ξέρξης ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξάμενος, ἦσθη καὶ εὐθύς ἐξέφερε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν διακοσίαις ναυσὶν ἀναχθέντας ἤδη διαζῶσαι τὰς νήσους, ὅπως ἐκφύγοι μηδεὶς τῶν πολεμίων.

Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι*, Θεμιστοκλῆς 12.2-6 (διασκευή)

Γλωσσικά σχόλια

ἐπεὶ (χρον. σύνδ.) ὁ πολέμιος τῇ Ἀττικῇ κατὰ τὸ Φαληρικὸν προσφερόμενος τοὺς πέριξ αἰγιαλοὺς	ὅταν ο εχθρός πλησιάζοντας στην Αττική από την πλευρά του Φαλήρου τις γύρω παραλίες (πβ. ν.ε.: γιαλός, περιγιαλί- τιδα ζώνη)
ἐπάπταινον (επικό ρ.) οἱ Πελοποννήσιοι πρὸς τὸν Ἴσθμόν ἐνθα δὴ βουλεύομαι συντίθεται (γ' εν. οριστ. παρατ. ρ. συντίθημι) ἡ πραγματεία	οι Πελοποννήσιοι φοβισμένοι σκέφτονταν να απο- πλεύσουν για τον Ισθμό της Κορίνθου ενώ λοιπόν έτσι είχε η κατάσταση σκέφτομαι, σχεδιάζω κατάστρωνε (πβ. ν.ε.: σύνθεση, συνθέτης, πολυσύνθετος) το θέμα, η επιδίωξη (πβ. ν.ε.: διαπραγματεύομαι, πολυ- πράγμων)
ὁῦ εὖνους, τὸ εὖνουν ἐκπέμπει κρυφα κελεύω αἰρούμενος (ρ. αἰρέομαι, αἰροῦμαι) τὰ βασιλέως	ευνοϊκός, φιλικός (πβ. ν.ε.: εὖνοια, ευνοϊκός) στέλνει κρυφά (πβ. ν.ε.: εκπομπή, νηοπομπή, αποπομπή) διατάζω, προτρέπω (πβ. ν.ε.: κελευστής, κέλευσμα) παίρνοντας το μέρος του Πέρση βασιλιά (πβ. ν.ε.: αἴ- ρηση, αιρετός, προαίρεση, προαιρετικός, αρχαιρεσίες)
ἐξαγγέλλω ἀποδιδράσκω διακελεύεται ἐπιθέσθαι (απαρ. αορ. ρ. ἐπιτίθεμαι) καὶ διαφθεῖραι (απαρ. αορ. ρ. διαφθείρω) ἐν ᾧ ταράττονται τῶν πεζῶν χωρὶς ὄντες ταῦτα ὡς ἀπ' εὐνοίας λελεγμένα δεξάμενος	στελνω (στον εχθρό) ως πληροφορία (πβ. ν.ε.: εξαγγελία) δραπετεύω, προσπαθώ να ξεφύγω συμβουλεύει να τους επιθεθεί (πβ. ν.ε.: επίθεση, επιθε- τικός) και να τους εξοντώσει (πβ. ν.ε.: διαφθορά) ενώ βρίσκονται σε σύγχυση χωρίς το πεζικό επειδή δέχθηκε αυτά πιστεύοντας ότι είχαν λεχθεί με φιλική διάθεση
ἦσθη (γ' εν. παθ. αορ. α' ρ. ἦδομαι)	ευχαριστήθηκε, ένωσε ικανοποίηση (πβ. ν.ε.: ηδονή, η- δύποτο)
ἐξέφερε πρὸς τοὺς ἡγεμόνας τῶν νεῶν διαζῶσαι (απαρ. αορ. ρ. διαζώννυμι) διακοσίαις ναυσὶν ἀναχθέντας (μτχ. παθ. αορ. α' ρ. ἀνάγομαι) ὄπως ἐκφύγοι μηδεὶς (δευτ. επιρρ. τελική πρότ.)	έδωσε διαταγή στους κυβερνήτες των πλοίων να περι- κυνλώσουν (πβ. ν.ε.: ζώνη, ζωστήρα, εύζωνας) αφού αποπλεύσουν με διακόσια πλοία (πβ. ν.ε.: ανα- γωγή, ανάγωγος) για να μην ξεφύγει κανείς (πβ. ν.ε.: φυγός, υπεκαφυγή)

Ερμηνευτικά σχόλια

τῶν πολεμίων ὁ στόλος: Το 480 π.Χ. οι Πέρσες επιχείρησαν τρίτη εκστρατεία εναντίον των Ελλήνων υπό την ηγεσία του βασιλιά τους Ξέρξη. Ενώ το περσικό πεζικό είχε καταλάβει ήδη την Αθήνα, που είχε εγκαταλειφθεί προηγουμένως από τους περισσότερους πολίτες της, οι Έλληνες ναύαρχοι συσκέπτονταν, για να αποφασίσουν τις επόμενες κινήσεις τους. Κατά τη συζήτηση ο ναύαρχος των Σπαρτιατών Ευρυβιάδης, εκφράζοντας τη βούληση των πόλεων της Πελοποννήσου, πρότεινε να αντιμετωπιστούν οι Πέρσες στον Ισθμό, ενώ ο Θεμιστοκλής υποστήριξε ότι θα αντιμετώπιζαν αποτελεσματικότερα

Προτομή του
Θεμιστοκλή
(5ος αι. π.Χ.,
Μουσείο
Ώστιας)

τους Πέρσες στα στενά της Σαλαμίνας. Επειδή τα επιχειρήματα του Θεμιστοκλή δεν έπεισαν απόλυτα το συμβούλιο των Ελλήνων ναυάρχων, ο Αθηναίος στρατηγός αναγκάστηκε να καταφύγει στον δόλο, για να γίνει η ναυμαχία στα στενά της Σαλαμίνας που ευνοούσαν τα μικρότερα ελληνικά πλοία και δυσκόλευαν τα ογκώδη περσικά.

Ερωτήσεις

1. Γιατί οι Πελοποννήσιοι άρχισαν να ξανασκέφτονται ότι έπρεπε να αντιμετωπίσουν τον περσικό στόλο στον Ισθμό της Κορίνθου;
2. Ποιο μήνυμα μετέφερε ο Σίικιννος στον Ξέρξη για λογαριασμό του Θεμιστοκλή;
3. Πώς αντέδρασε ο Ξέρξης σε όσα του διαμήνυσε ο Θεμιστοκλής;
4. Να αναφέρετε από τη μυθολογία ή την ιστορία περιπτώσεις τεχνασμάτων που συνέβαλαν αποφασιστικά στην επιτυχή έκβαση ενός σχεδίου.

Αττικό επιτύμβιο γλυπτό των τελευταίων χρόνων του 4ου αι. π.Χ. Εικονίζει πάνοπλο οπλίτη, με έκφραση πάθους στο πρόσωπο (Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθήνας).

Σύγχρονες αναπαραστάσεις τριήρους (αριστερά μακέτα από το Ναυτικό Μουσείο Πειραιά και δεξιά η «Ολυμπιάς»)

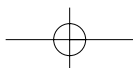
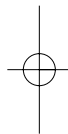
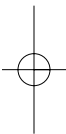

B1. Λεξιλογικός Πίνακας

λέγω [= μιλώ, λέω]
θ. λεγ-, λογ-, *Fρη-
 [στο κείμενο συναντήσατε τους τύπους: λέγειν, λελεγμένα]

Αρχαία Ελληνική - - - - Αρχαία / Νέα Ελληνική - - - - Νέα Ελληνική

Ομόρριζα	απλά	τὸ λογίδιον ἡ λέξις (-η) λεκτικός ὁ λόγος τὸ λογύδριον (-ιο) [= σύντομος λόγος] λόγιος λογικός λογίζομαι ὁ λογισμός τὸ λογεῖον (-εῖο) [= (α.ε.) μέρος του θεάτρου όπου έπαιζαν οι ηθοποιοί] ὁ ῥήτωρ (-ορας) ῥητορικός ἡ ῥῆσις (-η) [= (α.ε.) λόγος, (ν.ε.) απόφθεγμα] ἡ ῥήτρα [= (α.ε.) 1. γνωμικό, 2. προφορική συμφωνία, (ν.ε.) ὄρος σε συμφωνία, σε διαθήκη κτλ. (πβ. ποινική ρήτρα)]	λεξικό τα λόγια [πβ. τὸ λόγιον= ρητό] λογάς λογιόσυνη [= πνευματική καλλιέργεια] το ρητό [= απόφθεγμα]
	σύνθετα	λογοποιός ἀμφιλέγω [= 1. φιλονικῶ 2. αμφισβητῶ]	λογομαχέω, λογομαχῶ ἀντιλέγω ἡ ἀντιλογία ἡ ἀντίρρησης (-η) προλέγω ὁ πρόλογος ἡ πρόρρησις (-η) ὁ ἐπίλογος παράλογος ἀνάλογος φιλόλογος πολύλογος [(ν.ε.) πολυλογάς] ἡ πολυλογία ἄρρητος ἀπόρρητος ἡ ἐτυμολογία [< ἔτυμος (= αληθής) + λόγος] ἀμφιλεγόμενος ἡ ἀμφιλογία [= αμφισβήτηση, αντιλογία] ἡ ἀρχαιολογία ἡ μυθολογία

Ασκήσεις

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω παράγωγες λέξεις της α.ε. στην κατηγορία που ανήκουν (πρόσωπο που ενεργεί, υποκοριστικά, αποτέλεσμα ενέργειας κτλ.), εφαρμόζοντας όσα διδαχθήκατε στην προηγούμενη τάξη: λέξις, λόγος, λογίδιον, λογύδριον, ῥήτωρ, ῥήσις, ῥήμα.
2. Να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε. με τα συνθετικά που δίνονται:

πρό + λέγω	→ (ουσ.) _____	ἀπό + λέγω	→ (ουσ.) _____
πάλιν + λέγω	→ (ουσ.) _____	λόγος + μάχομαι	→ (ουσ.) _____
λέγω + ποιέω, -ῶ	→ (επίθ.) _____		
3. Να εξηγήσετε τι σημαίνουν οι υπογραμμισμένες φράσεις:
 - α. Αυτή η προσπάθεια, ειρήσθω εν παρόδω, ευνοήθηκε και από διάφορα τυχαία γεγονότα.
 - β. Ο ύποπτος κατά την εξέτασή του από τους αστυνομικούς αποκάλυψε εν τη ρύμη του λόγου στοιχεία που κλόνισαν το άλλοθι του.
 - γ. Αυτός ο άνθρωπος είναι πνεύμα αντιλογίας.

B2. Ετυμολογικά

Εισαγωγή στη σύνθεση

Στην προηγούμενη τάξη μελετήσατε την παραγωγή των λέξεων. Στα κεφάλαια που θα ακολουθήσουν θα γίνει λόγος για τη σύνθεση των λέξεων, η οποία αποτελεί τον δεύτερο βασικό μηχανισμό εμπλουτισμού του λεξιλογίου μιας γλώσσας.

Σύνθεση είναι η ένωση δύο λέξεων για τη δημιουργία μιας νέας λέξης, της σύνθετης. Οι λέξεις που ενώνονται για να σχηματίσουν τη σύνθετη λέξη λέγονται **συνθετικά μέρη** και μπορεί να είναι **κλιτές** ή **άκλιτες**.

Σύνθετη λέξη	{	α' συνθετικό (πρώτη λέξη)	κλιτή λέξη	{	παῖς	+	ἄγω	>	παιδαγωγός
			στρατός	+	ἄγω	>	στρατηγός		
		άκλιτη λέξη	{	εὖ	+	νοῦς	>	εὖνους	
			{	πρός	+	φέρω	>	προσφέρω	
β' συνθετικό (δεύτερη λέξη)	{	κλιτή λέξη	{	ἀπό	+	κρύπτω	>	ἀποκρύπτω	
			{	εὖ	+	δαίμων	>	εὐδαίμων	
		άκλιτη λέξη	{	ὑπέρο	+	ἄνω	>	ὑπεράνω	
			{	ἐκ	+	πάλαι	>	ἐκπαλαι	

Ασκήσεις

1. Να κατατάξετε τις παρακάτω λέξεις του κειμένου της Ενότητας σε απλές και σύνθετες: *συνετίθει, επιθέσθαι, εκπέμπει, ήγεμόνας, πολεμίων, εὐνοίας, πραγματείαν, διαζῶσαι, ἐβουλεύετο.*
2. Χρησιμοποιώντας τα συνθετικά που σας δίνονται να σχηματίσετε σύνθετες λέξεις της α.ε.: *ἄ- + κακός, ἄ-(ἄν-) + ἴσος, παρά + λόγος, ἐν + δόξα (επίθ.), ἀνά + ἄγω, εἰς + βάλλω, δυσ- + πιστός, ἡμι- + θεός.*
3. Να χωρίσετε τις παρακάτω λέξεις της α.ε. (βλ. Λεξιλογικό Πίνακα) στα συνθετικά μέρη τους και να δηλώσετε αν αυτά είναι λέξεις κλιτές ή ἀκλιτές: *πολυλογία, ἀντιλέγω, ἀνάλογος, φιλόλογος, ἐτυμολογία, λογοποιός, ἐπίλογος.*

Γ. Γραμματική**Γ' κλίση ουσιαστικών****Συμφωνόληκτα ουσιαστικά γ' κλίσης**

Σε αυτή την Ενότητα θα διδάχτεíte τα αφωνόληκτα και τα ημιφωνόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά.

1. Αφωνόληκτα

- ❖ Εφαρμόζοντας όσα γνωρίζετε για τις καταλήξεις της γ' κλίσης να συμπληρώσετε τις καταλήξεις που λείπουν και να τονίσετε τους τύπους:

	ενικός αριθμός	πληθυντικός αριθμός
ονομαστική	ἡ πατρίς (< πατρίδ-ς)	αἱ πατριδ-.....
γενική	τῆς πατριδ-.....	τῶν πατριδ-.....
δοτική	τῇ πατριδ-.....	ταῖς πατρί-σι (< πατρίδ-σι)
αιτιατική	τήν πατριδ-.....	τάς πατριδ-.....
κλητική	(ᾠ) πατρίς (< πατρίδ-ς)	(ᾠ) πατριδ-.....

Παρατήρηση

Κατά την κλίση των αφωνόληκτων ουσιαστικών της γ' κλίσης, όπου ο χαρακτήρας συναντά **-σ-** ή **-ς** (στην ονομ. και κλητ. ενικού και στη δοτ. πληθυντικού), όπως γνωρίζετε και από τον σχηματισμό του μέλλοντα των αντίστοιχων ρημάτων, παρατηρείται συγχώνευση σε **ξ** (ουρανικόληκτα: **-κ-**, **-γ-**, **-χ-**) και **ψ** (χειλικόληκτα: **-π-**, **-β-**, **-φ-**) ή αποβολή του χαρακτήρα (οδοντικόληκτα: **-τ-**, **-δ-**, **-θ-**), π.χ. *κόρακ-σι* > *κόραξι*, *ἄραβ-σι* > *ἄραψι*.

2. Ημιφονόληκτα

❖ Να συμπληρώσετε τις καταλήξεις που λείπουν και να τονίσετε τους τύπους:

Μονόθεμα

	ενικός αριθμός				πληθυντικός αριθμός			
ονομαστική	ὁ	Ἕλλην	ὁ	ἄγών	οἱ	Ἕλλην-...	οἱ	ἄγων-...
γενική	τοῦ	Ἕλλην-...	τοῦ	ἄγων-...	τῶν	Ἕλλην-...	τῶν	ἄγων-...
δοτική	τῷ	Ἕλλην-ι	τῷ	ἄγων-...	τοῖς	Ἕλλη-σι(ν) (< ν-σι)	τοῖς	ἄγω-...
αιτιατική	τόν	Ἕλλην-...	τόν	ἄγων-...	τούς	Ἕλλην-...	τούς	ἄγων-...
κλητική	(ὦ)	Ἕλλην	(ὦ)	ἄγών	(ὦ)	Ἕλλην-...	(ὦ)	ἄγων-...

Διπλόθεμα

	ενικός αριθμός				πληθυντικός αριθμός			
ονομαστική	ὁ	πυθμῖν	ὁ	πνεύμων	οἱ	πυθμεν-...	οἱ	πνευμον-...
γενική	τοῦ	πυθμεν-...	τοῦ	πνευμον-...	τῶν	πυθμεν-...	τῶν	πνευμον-...
δοτική	τῷ	πυθμεν-...	τῷ	πνευμον-...	τοῖς	πυθμέ-σι(ν) (< ν-σι)	τοῖς	πνευμο-...
αιτιατική	τόν	πυθμεν-...	τόν	πνευμον-...	τούς	πυθμεν-...	τούς	πνευμον-...
κλητική	(ὦ)	πυθμῖν	(ὦ)	πνεῦμον	(ὦ)	πυθμεν-...	(ὦ)	πνευμον-...

Παρατηρήσεις

1. Τα οξύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ών, -όνος σχηματίζουν την κλητική ενικού όμοια με την ονομαστική σε -ών, π.χ. (ὦ) ἡγεμών, (ὦ) χελιδών.

2. Τα βαρύτονα διπλόθεμα ενρινόληκτα σε -ων, -ονος σχηματίζουν την κλητική ενικού σε -ον, π.χ. (ὦ) πνεῦμον.

Ασκήσεις

1. Να βρείτε τα ημιφονόληκτα τριτόκλιτα ουσιαστικά του κειμένου της Ενότητας και να τα μεταφέρετε στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού.

2. Να γράψετε τη γενική ενικού των παρακάτω ουσιαστικών (θα σας βοηθήσει η μετεξέλιξη των λέξεων αυτών στη ν.ε.): ἡ προάστis, ἡ πόλις, ἡ ῥίς, ἡ δύναμις, ἡ μάστιξ, ὁ φύλαξ, ἡ σάλπιγξ, ἡ σφραγίς, ἡ λαμπάς, ἡ βαλβίς, ὁ χάλυψ, ὁ ἔρωσ, ὁ Κύκλωψ.

3. Να μεταφέρετε τα ουσιαστικά στην ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

τὴν ἀκτῖνα	_____	τῆς δεξιότητος	_____
τοῦ ἀγκῶνος	_____	τούς ἐλαιῶνας	_____
τῆ ἀσπίδι	_____	τῷ αὐχένι	_____
αἱ βαθμίδες	_____	τοῦ κήρυκος	_____
τὴν θυρίδα	_____	τὴν τερηδόνα	_____
τὴν ποιότητα	_____	τοῦ τάπητος	_____
τῷ πίνακι	_____	ὦ δαίμονες	_____

